

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: **SOÓTHY GYULA.**
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ————— 8 kor
Félévre ————— 4 „
Negyedévre ————— 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Az erdélyi r. k. státus és mi. *)

A téma, amelyről rövidesen tárgyalni akarok, vagy jobban mondva a kérdés, amelyet felvetni akarok, mondhatom kényes. Kényes azért, mert támadásnak minősíthetik, holott távol áll tőlem minden ilyen célzat, sőt gondolatban se akarok ilyenre vetemedni. Felvetem a témát, a kérdést, mert közügyről van szó. . . mert minket érdekel, státusunkat, egyházmegegyenket, és mindazokat, akik a státust alkotják.

Ujabb időben az automatikus élet kiterjesztéséről uton utfélén szó esik. Erről foly a tárgyalás nemcsak a vidéken, de a státusgyűléseken is. Helyes eljárás! Ennek úgy kell lennie.

És hogy ez nemcsak üres frázis, hanem tény, azt a legjobban mutatja a minap megjelent rendelet is. Hát mit tartalmaz ez? Azt, hogy ezentul minden státusi gimnázium nemcsak választott kiküldöttjét küldi a státushoz, hanem az igazgató is ex-offiója tagja a státusnak.

A rendelet ellen kifogást nem emel senki, mert hiszen aligha nem jogi alapja

*) Közzöljük e cikket azon reményben, hogy többeknek hozzászólani és esetleg a nyugtalanságot eltüntetni. Szerk.

van a rendeletnek. Igaz, hogy ez ellen régebbi papi-státusi képviselők észrevételekkel élnek, mert állításukat azzal indokolják, hogy régebben a státus gimnáziumok igazgatói rendszeresen semináriumi régensek és oly papi dignitariások, kik a státusnak hivatalból voltak tagjai. A joggyakorlatoknak ezen nemét a mostani helyzetre ráruházni nem találják méltányosnak. Nem azért, mert e szerint, egy intézetet számban 2 fogja képviselni, sőt, ahol szentszéki tanácsos is van, onnan 3, sőt 4-en is vehetnek részt a státusgyűléseken.

Ez pedig, tekintve az esperesi kerületek nagyságát, terjedelmét, lélekszámát stb. igazán méltánytalan. Méltánytalan ez a nagyobb egyházközsegekre nézve is, mert míg a 10.000 felüli lélek után az egyh. községek csakis két képviselőt küldhetnek, addig egy 16—18 tagból álló tanártestület küldhet 2, 3, 4 . . . aszerint, hogy hány dignitárius van, sőt ha nincs is 2, küld egyet hivatalból, egyet választás útján.

Nem szándékom perbe szállani a státus gimnáziumaival, sem pedig a rendelettel, de szeretném felhívni az illetékesek figyelmét arra a tényre, hogy a jogok ki-

terjesztésében ne feledkezzünk meg a méltányosságról se.

Mert hiszen mi vidéki papok és lelkipásztorok, — kik a státusnak vagyunk olyan hűséges munkásai, mint bármely más státusi intézménynek tagjai, ha jobbak nem is vagyunk, — adják meg a jogot, hogy 2 helyet mi is hivatalból küldjük el esperesi jegyzőinket a státusba. Sőt terjeszteni ki ezt a jogot oly kerületekre, ahol a lélekszám a legerősebb, a civil elemre is.

Ezt vagy ily eljárást meg tudok érteni, de nem azt a „kivételes kedvezményt”, amely egy kasztnak bőven kijut másoknak rovására.

Azt a vidéket, amely a státusnak többségét képviseli ugys meglegyetősen mostoha gyermek módjára kezelik, mert hiszen a számarányhoz viszonyítva, gyéren van képviselve az igazgató tanácsban ép úgy másban. Ez pedig az automatikus léttel nem megegyeztethető.

Státusi gimnáziumaink eddigi képviselői untig elegendők jogaik és követeléseik kivívására, mert hiszen első sorban ezekért szállnak sikra., hát minek szaporítani? A vidék az, amely sóvárogva tekint egy jobb és szebb jövőre, ennek jutassanak a morzsákból.

Rómában.

A „Quo Vadis”-nál
Néma ajakkal állunk,
Csak benn a szívben
Zeng az ősi kérdés . . .
Egyik sem tudná
Ujra mondani —
Pedig lelkünkben
Ég a régi érzés

„Vigyél magaddal minket is Uram!”
A Mester hallgat —
Aján válasz reszket
Viszi tovább az önkéntes keresztet.
Szemeiben szent ígéret fénye van,
Bizunk Tebened!
Követünk Uram . . .
Róma, 1914. IV. 12.

Chryzantheme.

De amphora.

Az iskolák fölvetették a küzdelmet az alkohol ellen. Vannak ugyan még egyes helyek, ahol csak nekikészülődéss tapasztalható, de általában azt lehet mondani, hogy az alkohol veszedelmének a megértése elkövetkezett. Erre mutatnak azok a rettentő nagy faliképek is, amelyek ott terpeszkednek a gimnáziumok folyosóin s valósággal utznak a tanulók figyelmére. De jó is volna, ha megfigyelnék és belátnák az alkoholélvezet szomorú következményeit. Elvégre már annyi képzett Részeseg Pista jár-kei közöttünk, hogy valóban ebből a fajtából több nem kívánatos. És mennyi a rom, mennyi a ruina, a végkép legyőzött azon a nagy esatateren, ahol a legyőzhetetlen alkohol viaskodik biztosan ölü mérgével!

Ha az iskola komolyan fogja fel a hivatását, az alkohol ellen elszántan kell küzdenie. Az iskola munkás, jellemes, akaraterős embereket akar nevelni. Minden fáradtsága fölőlesleges, vagy legalább

félmunka, ha a minduntalan előtolakodó alkohol bármelyik pillanatban leronthatja, amit az iskola az emberben nagy fáradtsággal épített. Ezért van szükség főképpen körültekintésre, kitartásra és önmérsékletre. Mert az alkohollelles küzdelem területén elenmondások tapasztalhatók egyrészt magának az eszmének terjesztése, másrészt a tanítási anyag s a tanterfiak tettei között.

Mit is tesz az iskola az alkohol ellen? Elsősorban is az egyes tantárgyak keretében, mihelyt alkalmas kapcsolat kínálkozik, fölvilágosítja a tanulókat arról a veszedelemtől, amely a nagymértékű vagy mértéktelen szeszhasználatban rejlik. Vannak ifjusági egyesületek, amelyek kifejezetten abból a célból alakultak, hogy azokat csoportosítsák, akik az alkoholtól való teljes tartózkodást határozták el magukban. Még ez sem elég. Van nekünk egy Németh János nevű ismerősünk, aki időnkint meglátogat egy-egy gimnáziumot s iszákos emberré maszkirozza magát, bemutatja az alkoholba merült és fokoza-

Oberbauer A. utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

A vidékiek, értem az alapságot és azt a jó civil elemet önzetlen munkaerő számban menő tényező, amely határozottan méltányolná autonómikus életének ilyenféle kiterjesztését.

A koronagyűléseken nem ártana e tekintetben kissé foglalkozni e kérdéssel, vagy e lap hasábjain tárgyilagosan felvetni azt, amit elérni lehet.

A sajtó és a béke.

Amióta P. Bangha Kolozsváron járt, minden alkalom jó arra, hogy jezsuiták, kongregációt, plebánost befekettítsen a destruktív sajtó felületet olvasói előtt. Még a mai napig csak jámbor óhajítás mindaz, amit képzeletben, rémlátomásban már többször megírt. Már befejezett ténynek állítja oda, hogy az urak kongregációja sok-sok akadémikus végzettségű taggal működik, heti titkos összejöveteleken. Az egyetemi polgárok is nagyba szervezkednek, ámbrá ezekből nem sok tagot remél, s felhívja a plebánost, hogyha már nem is tudja megakadályozni az ilyen mozgalmat, legalább ne segítse elő azt. Oriási botrányoktól, vallási torzalkodástól félti a város társadalmát. A jezsuiták már jönnek, Kolozsvár lesz a központ, rendházat fognak építeni; a terv már megvan, a közel jövőben már itt lesznek. Azután elkezd a Mária kongregáció célját ismertetni, úgy állítva oda, mint harci fészket, ahol egyebet sem tesznek, mint a más felekezetiüket provokálják, gyűlölséget szítanak a jámbor istendiséretek helyett, s így tovább vége hossza nincs a hazug fertítésnek.

Ezek után abban a jámbor hiedelemben van, hogy mi komolyan vesszük „leplezéseit” és megfutamodunk; az eddig még csak tervbe vett mozgalmat nem indítjuk meg, félve az ilyen kiruccanásoktól. Ha ezt hiszi legyen boldog ebben a hitében. Mi addig szépen zajtalanul megkezdjük működésünket.

1. Megmozgatunk minden katolikust, mint saját hitorsosainkat, melyhez éppen

tosan züllő ember sorsát a végső pillanattig. A Németh János előadása kétségkívül hatással van az ifjúságra, s mégis szinte érthetetlen, hogy ez a hatás oly muló jellegű. Általában meg lehet állapítani, hogy az alkoholelles intelmek nem hatnak mélyre.

Kutatva ennek az okát, egész bizonyossággal megállapíthatjuk, hogy az iskola nemes intencióit, dicséretreméltó fadorozását legfőképpen a szülői ház s mai társadalmi berendezkedésünk rontja le. Erről azonban nem akarok szólni, ez a terület kívül esik az iskola működési körén. Amugy is eleget beszélnek a szülői ház és az iskola kapcsolatáról s az eredmény mégis az, hogy a szülői ház egy cseppel sem jött közelebb az iskolához, ha azt nem nevezzük közeledésnek, hogy némely szülő már az iskola kapujáig merészkedik, hogy ott támadjon a tanárra, ki az ő elkényeztetett gyermekét — úgy, mint a többi fiút, fegyelmezni próbálta.

Az iskolai alkoholelles küzdelem hatását más okok is befolyásolják. Mindenestre feltűnő a kellő példaadás hiánya s ez sokat levon a cél érdekében való agi-

ügy jogunk van, mint nekik a sajátjukhoz. Úgy tudjuk, hogy ez nem egyedül az ő priviligiumuk.

2. A másfelekezeti testvéreinknek vallási meggyőződését a legnagyobb tiszteletben tartjuk, viszont mi is ugyanezt elvárjuk még a destruktív újságoktól is, mert elvégre a türelemnek is lehet határa ámbrá mi ezt a határt igen szélesre szoktuk szabni, csupa birkatürelomből.

3. A jezsuiták bevonulása Erdélybe még nagyon mesze van, talán a mai nemzedék meg sem éri, de azért nem szűnünk meg e célra imádkozni valamit naponként, hogy ha mi nem is, bár a jövő generációja részesüljön ebben a szerencsében. Mi pedig Isten kegyelmével egyenként, mint összesen, addig is arra törekedünk, hogy tizenhárompróbás eleven világi jezsuiták legyünk, mintaszerű példás, tucaton felüli katolikus élettel, háztartással már megalkothatjuk a Jezsuiták rendházát Mária kongregáció szabályainak utmutatása mellett. Azt hisszük, hogy ehhez sem kell külön engedély, ez a mi magánügyünk.

Megmutatjuk, hogy a Kolozsvár társadalmának békéje nem lesz veszélyeztetve a kongregációk miatt. Legfőképpen kevesebb garas fog hullani a katolikusoktól a destruktív sajtó kasszájába.

Simon Károly
gyári munkás.

Tavaszi ezikk.

(6) Nem utolsó jelenség hazánkban, hogy nálunk a legmegátalkodottabb merkantilista is öregségére, vagy ha közben jól megtollasodott: földbirtokot vásárol. Minálunk mindenki szereti a földet és a vele való foglalkozást tartja a legszebbnek, a legvonzóbbnak. És tegyük hozzá, hogy valóban a földművelés a legszebb, a legüggelenebb foglalkozás. Noé apánk is ezen kezdte: szőlőt ültetett. A szőlőültető ember tudja, mennyi gyönyörűsége van vele. Hát a gazdag rendet vágó — nem

táció érdeméből. Pedig a szavak elrepülnek, a tettek beszélnek valamit.

Magában a tanítás anyagában is vannak ellenmondások. Tegyük fel, hogy Németh János előadása után görögórára mennek a VI. diákok. Éppen Anakreon van soron s az ő derüs, kedélyeskedő anakreontikái. Ezekben istenszót Eros és Bacchus a főszereplő istenségek. E két isten lényegének a motívumából ilyen anakreoni dalok szövegnek:

Fiú, tedd föl azt a kancsót,
Igyam egyet egyhúzámban!
De a vízből önts be tíz részt
S ötöt adj a tiszta borból,
Hogy a mámor el ne kapjon,
Hanem okkal iddogáljak.

Anakreon, a javíthatatlan borívó, nemesak hirdeti az állandósított mámor jogosultságát, hanem meg is indokolja azt.

Mihelyt iszunk, a gondok
Azonnal elnyugosznak.
Mit bánom én a bűt, a bajt.
Igyunk hát, iddogáljunk
Vig istenünk borából.
Mihelyt iszunk, a gondok
Azonnal elnyugosznak.

tudja? Csak hogy szeretet kell hozzá és átlátás. A róna acélizmu, egészségtől duzzadó szántóvetője, vajjon nem sajnálkozással nézi a négy fal között körmölő sápadt, sovány, vértelen hivatalnokot? Anak talán a jobb ételével nem cserélne el a magáét, mert a magáét farkasétvágygal eszi: annak, aki ülő foglalkozása elteszeszt, pízsmog, kelletlenkedik az evésével. Hiába, nem a legjobb szakács főzte neki a táplálékot: a jó étvágy.

De a földművelőnek szeretet, szív is kell a foglalkozásához. Nem elég a jól fogó kapu: az is kell, hogy azt a számtalan növényt, melynek ő a gondozója, szeresse. A szív nélküli való kapás, óhatatlan, hogy kárt ne tegyen benne: aki pedig a foglalkozását szereti, az nem tűrné el, még ha napszámos is, hogy a kapával kifordított cserebogárpajort el ne pusztítsa; hogy kárt tegyen, ahhoz nincs szive.

Minden, amivel a földműves ember bajoskodik: rá van szorulva szive igaz hajlandóságára. Hiába adta a jó Isten a kikélt csirkének az életet, hiába költötte ki a tojást a kotlós tyúk, egy se marad belőle, ha a gazdaasszony tiszta pulha ruhával, alól kipelyhezett garabolyban melegen tartja a kis pulyákat, aztán rendre olyan táplálékról nem gondoskodik, hogy felpenderedjenek. Kertben, szántóföldön a növény; istállóban a jóság el nem lehet nem a jó bánás, de a gondviselője szive nélkül, mely mindenre vigyázz, ápol, óv és gyöngéd szeretetével ott van állandóan. Nem láttuk-e sokszor, hogy a ló a jó kocsis közeledtére, mily hálás, mily biztos, mily meglegedett tekintettel néz rá. És ellenben, de arról ne is essék szó. Hiszen tudja mindenki.

Vagy az égből szálló pacsrta nőtája mellett vágni a rendet, nem gyönyörű foglalkozás-e? Gyümölcsösben, méhesben nem a kedves foglalkozások egész sora vár-e az emberre? Arany János hattudalában, melyen a költő utolsó versét nevezzük, csak azon panaszkodik, hogy egy vágya volt: kis kertjében szemzeni, oltani. És ez a vágya nem teljesült. Meny-

Igy Anakreon. Már most a tanárnak bizonyára fejtegetnie kell ez enyelgő dal-költészetnek élvezetekre csábító szépségeit. Mi lesz a tartalmi igazság magyarázatával? Még fülebe cseng a diáknak, amit az imént Németh János hangoztatott, hogy le a kancsóval. Anakreon elve az ellenkező: Föl a kancsóval! S ime, mintegy önként jelentkezik egy új Hamlet-féle töprengés: Inni, vagy nem inni, ez itt a kérdés.

De hagyjuk a jókedvű öreget, akiről a tankönyv is azt mondja, hogy nevét és szellemét az élvezeteknek élő római császárság korában terjesztették a legjobban. A mámor dicsérete másutt is megszólal.

Az antialkoholizmusnak ez a jelszava: A legjobb ital a víz. Anakreon magyarássa, Csokonai nem osztzik ebben a nézetben. Ő gunyolja a vizivókat.

Héj, vizivók, be sürü
Pocsolyába folyó világtok!
Héj, vizizák, be sáros
Elmétek és világtok!

Azért is: Kancsót fú, veszendő az élet és előlünk, mint egy palack bor elfogy!

nyire szerette e nagy férfiú, nemzetünk örök büszkesége, a földmívelést.

Mindezekre a maga foglalkozása szépségét nem iszta szemmel látó földmívelő azt mondáná: könnyű az urnak, a kalamáris mellett a mi foglalkozásunkat dicsérni és miután cikkét megírta, beülni a kávéházba borsávarra gyújtani. No hát ne mondja ezt senti. Mert, aki e sorokat írja, az nem vizet prédikál és bort iszik, hanem alig várja, hogy ezen írása végére pontot tehesse, aztán egy élet küzdelmével szerzett kis dirib-darab futóhomokjára szalad. Nyitjuk ott a szőlőt, nyesegetjük a gyümölcsfákat. Ide-oda virágba borul a termőfa.

Istenem! ezen a földön kőszázelek szárnyán repült ide, nem is régen századokon át a sárga homok és egy fűszál nőtt itt-ott a zombék helyén. Most pedig az emberi küzdő értelem, munka és szeretet meghódítja lassan e földet. A magam kicsiny dirib-darabján megy végbe egy szerény honfoglalás. Duzadó kebellem érzem — és hálás fohászom fölhatol az égbe, — hogy még öt évi küzdelem és a sárga, eddig csak tintaporzónak való homok termőfölddé alakul. Aki keblében hittel, munkáskézével évek óta nézi küzdelmének jobban-jobban mutatkozó sikerét, anélkül hogy a sikertelenség első néhány éve után

Talán nem is volt akkor antialkoholos mozgalom s íme, Csokonai haragszik rá. Pedig ha nem szereti annyira a boroeskát, többet élt volna tíz évvel.

A mámor költészetének e parányi részletei egy tankönyvből valók. De a többitől is könnyedén lehetne idézni. Mert a világirodalomban az alkohol meg a szerelem mindig szerették inspirálni a költőt s a művészet köntöskében kínálják maig az élet élvezetét. E tekintetben a legtöbbit tanul a diák Horatiustól. Tévedés volna azt hinni, hogy az ő művészi formái vagy humanizmusa mélyebben érintik a tanulót. Arra sem eszmél egy sem, hogy milyen egy előkelő római világnézete nem éri benne a római szellemet, izlést és gondolkodásmódot, ami szinte természetes is, hiszen az ő világnézete a megértéséhez csak az juthat el, akinek magának is van már kialakult világnézete, s akinek a műveltsége valóban átfoghatja az ő költészetének szépségeit.

Horatiusból az marad meg legtovább a tanuló fejében, ami a bor élvezetére vonatkozik. Azt még a leggyengébb tehetségű tanuló is tudja, hogy miféle borfajtából kínálhatta barátait s talán még öreg korában sem felejtje el, hogy nincs jobb dolog az ó-massicusnál. Hogy Horatius hogyan gondolkozik pl. a halálról, vagy az istenekről, vagy a barátságáról, erről soha sincs világos áttekintése, ellenben a fehér asztalnál, mikor meglehetősen előrehaladott borközi állapotban az iskolai remisszenciák is sorra kerülnek, gyakran hallhatni efféle töredékes idézeteket: Nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus! . . . Huc vina ferre iube . . . Exple ciboria oblivioso levia Massico. . . Narratur et prisca Catonis saepe mero caluisse virtus . . . Tu spem reducis mentibus anxiis viresque . . .

Folytatása következik.

akárcsak meg is tántorodott volna — annak ne lenne nagy, igaz jussa ahhoz, hogy hirdesse a földmívelő foglalkozásának gyönyörűségét?

H I R E K.

Személyi hír. Püspök urunk szerdán délben gyorsvonattal Budapestre kísérté édes anyját „a kegyelmes asszonyunkat”, ki — sajnos — téli tartózkodása véget ért — elávozott körinkből. Kíséretükben utazott el ugyancsak Döbrössy Alajos pécsi kanonok. Az állomáson az oltáregylet vezetősége bucsuzott el szeretett díszelnökétől, a viszontlátás reményében. Ott voltak még Tamási Áron nagyprepost, az irtalmas növények bennlakóival, dr. Csabry Bonifác püspöki orvos, Majláth Ferenc jószágigazgató.

Az oltáregylet vezetősége ez uton értesíti azon helyeket, hova Monstranciát adományoz, hogy ezeket csak május végén tudja megküldeni.

A papnövelde aranykönyvéből. Utolsó kimutatásunk óta a könyvtáralapra adakoztak:

Br. Vécsey család	200.— K.
Br. Vécsey J. Aurél	130.— K.
Gróf Forgách Erzsébet	50.— K.
Együtt:	380.— K.

A papnövelde kápolnájának ajándékozott a gyulafehérvári közp. oltáregylet.

- 1 darab albát,
- 1 darab karinget
- 6 darab humerálét és
- 1 darab könyvtartót.

Mindezekért e helyen is hálás köszönetet mond az intézet előjárósága.

Takó János gyergyói főesperest, dítrói plebánost, a Ferenc József-rend ovagját, az április 15-iki státus igazgatótanács ülése, főpásztorunk első helyen való jelölése folytán közfelkiáltással kisbácsi plebánosává választotta.

A májusi átlatosságra alkalmas „Can tus Sacri” című könyvek már csak nagyon korlátolt számban kaphatók. Április 25-től kezdve pedig egy darabnak az ára már nem 1.70 korona, hanem 5 korona. Az április 25-én és azután beérkezett rendeléseket tehát csak az esetben fogantositjuk, ha a rendelők, külön felszólítás nélkül beküldik a megrendelt példányoknak megfelelő összeget á 5 korona. Akik pedig 1.70 koronát küldöttek be, azoknak a pénzt visszaküldjük.

A „Közmuvelődés” 16-ik számában „H-ik Magyar nemzeti zarándoklat Lourdesbe” című felhívásra, tisztelettel jelentem a kedves paptestvéreknek és jó híveknek, hogy akik ezen zarándoklat iránt résztvevő szándékkal érdeklődnek: sziveskedjenek alólról — mint e zarándoklat erdélyrészi rendezőjénél — bizalommal kérdezősködni; s én ugy a program megküldése, mint e zarándoklat vagy utazás körüli bármiféle ügyben való felvilágosítással a legnagyobb készséggel állok rendelkezésükre. Ezt azért kérem, mert a főrendező praelátus-kanonok ur amugy is nagyon el van foglalva, én pedig programmal bőven rendelkezem, no meg egy kis utazási tapasztalattal is.

Szászfenes, 1914. április 20.

Lőrincz Sándor, plebános.

A szülőgyilkos vége. Rosor Györgyöt, ki mult év január 3-án éjjel apját, anyját oly kegyetlenséggel legyilkolta, szerdán e hó 22-én akasztották fel reggel 6 órakor a fogház udvarán, Bali Mihályt, ki kedden érkezett, bárhová ment, nagy csoport kísérette. A törvényszék előtt óriási tömeg csoportosult. A szülőgyilkossal 3 perc alatt végezett. Felboncolás után aznap még eltemették.

Egyházmegyei gyűjtések. Egyházmegyénk, mint az alább közölt kimutatás jelzi — dacára a nagy inségnek és szegénységnek szépen adakozott. Az erdélyi egyházmegye területéről az 1913. évben a következő adományok folytak be: a külső missiók céljaira 292 korona 36 fillér, az egyházmegyei missióra 298 korona 63 fillér. Péter fillérek „szerelem adományok” címen 2296 korona 20 fillér. Országos katl. sajtóra 2084 korona 88 fillér. A Szent László Társulat részére 686 korona 23 fillér.

A székelyudvarhely — csikszederadi vasut. A székelység évtizedek óta sürgeti, hogy Csikszereda és Székelyudvarhely között építsék ki a vasutat, hogy a székelylakta megyék közelebb jussanak egymáshoz és az ország szívéhez. Székelyudvarhely városa most újabb memorandumban fordult e tárgyban a kereskedelemügyi miniszterhez.

A Regnum Marianum Egyesület püspök urunk elnöklésével április huszonegyedikén délután félöt órakor saját házában (Damjanich-utca 50.) évi rendes közgyűlést tartotta.

Missio Medgyesen. Az 1863. és 1914. év közti idő majdnem egy emberi életkornak felel meg. Ily hosszú idő telt el a két missio között. Végre aztán most 1914-ben mi medgyesiek is megérhettük ezt az örömet, megszerezte nekünk a szent Ferenc-rendi zárda nemeslelkű, minden igazán szépért és jóért lelkesedő szelid főnöke azt a lelki örömet, hogy missiót kaptunk. És még egyet fel kell említenem. Azt az örömdetes átalakulást, mely a két dátum 1863—1914. közé esik, 1863-ban csaknem egészen németnyelvű lévén a hitközség, a missio is német nyelven történt, most azonban magyar nyelven, mert a hitközség 90 percentjében magyarrá lett. P. Leonhard kolozsvári zárdafőnök és P. Pius csiksomlyói vicarius atyák tartották a szent missiót folyó hó 15-től 19-ig bezárólag. A beosztás a következő volt: Reggel 6 órakor nagy mise, 7 órakor szt. beszéd, tartotta P. Pius, utána esendes mise. Déllelőtt 9—10 óra között betegek látogatása. Délután 3—4 között conferencia intelligens felnőttek részére az iskola termében, ugyanott 4—5-ig vallásoktatás gyermekek részére, tartotta szintén P. Pius. Délután 6 órakor szt. beszéd, tartotta P. Leonhard, utána vecsernye. Este 8 órakor konferencia az iskola termében tartotta P. Leonhard. Így volt ez hétköznapiokon. Vasárnap délelőtt 9 órakor volt az ünnepélyes nagy mise és aztán szent beszéd, tartotta P. Pius, délután 6 órakor szent beszéd és vecsernye, melyet példás rendben és nagy buzgósággal megtartott eucharisztikus körmenet és végül „Te deum” zárt be. Az esti szent beszédet P. Leonhard tartotta, ő celebrálta a vecser-

nyét is és vitte az Oltári szentséget, beláthatatlan nagy tömeg közt és gyönyörű szép időben. Itt az idegen nyelvű városban roppant nagy feltűnést keltett, sok bálmlót vonzott az utcára, a talán soha sem látott nagy tömege a hívőknek, kiknek mindegyike égő gyertyával vett részt az ur Jézus dicső körülhordozásában. A körmenet után a missió kereszt megáldása és a helybeli plebános zárdaifőnök szívből jövő köszönete — mit a hívek nevében is intézett a missió atyákhoz — következett mihez ez uton mi is csatlakozunk. A szt. missió szép eredménnyel járt, a szt. beszédek idegen ajku, de magyarul tudó polgártársaink is nagy számmal vettek részt, s az áldozók nagy száma bizonyította a szt. missió eredményességét.

A Gyulafehérvári iparos sport egyesület 1914. évi április hó 19-én (vasárnap) délután 3 órakor tartotta alakuló közgyűlését az Európa szálló nagytermében.

Rákóczi emléknap. A budapesti egyetemek ifjúsági egyesületeinek elnökei Schág Károlynak, a Tudományegyetemi Énekhar elnökének vezetésével április hó 20-án értekezletet tartottak, melyen a kassai egyesület küldöttje Puskás Jenő elnök és Szabó Zoltán előterjesztették a kassai ifjúságnak a Rákóczi emléknappra vonatkozó meghívását és az ünnepség kidolgozott tervezetét. Az értekezlet a meghívást őszinte örömmel vette tudomásul, a tervezetet elfogadta és elhatározta, hogy az egyetemek ifjúságának a május 2-án Kassán tartandó ünnepségen való képviseltetéséről gondoskodik. Zichy Géza gróf legutóbb, amikor az elnöki értekezlet az ifjúságnak Rákóczi emlékéhez való törhetetlen ragaszkodását kifejezte, távirati üdvözlőket küldött, amit a mostani értekezletből köszöntek meg.

A legnagyobb gondot minden anyának gyermeke helyes táplálása okozza. Emésztési zavarok — sajnos — nagyon gyakran fordulnak elő és épp e betegség kell a gyermek helyes táplálás által megvédeni. De csakis egy teljesen megbízható, ezer és ezer családban a legjobb sikerrel alkalmazott táplálással, mint amilyen a Nestlé-féle gyermekliszt tegyen kísérletet. Próbadoz és tanulságos könyvecské a gyermek ápolásáról díjtalanul kapható a Henri Nestlé cégnél, Wien, I. Biberstrasse 57P.

Emlék a bécsi eucharisztikus kongresszusról. 1912. szeptember havában a legfényesebb keretek között folyt le Bécsben a XXIII. nemzetközi eucharisztikus kongresszus. Magyarország katolikusai ez alkalommal több mint huszezen vettek részt a kongresszust befejező körmeneten. A pápa ennek az eseménynek emlékére a magyar csoport vezetőinek saját kezű irásával ellátott arcképét adta, mindnyájának köszönetét kifejezve és őket apostoli áldásban részesítve. Izabella főherceggasszony, a magyar csoport fővédője megbízta az Országos Katolikus Szövetséget, mint a magyar csoport központi bizottságát, hogy ezt az emléket a vezetőknek megküldje.

Külföldi missiók. A XII. Országos Katolikus Nagygyűlés hitbuzgalmi szakosztálya a külföldi missiók felkarolásának kérdése során tárgyalta azt az indítványt,

hogy a gyűlés ajánlja a missiókat ismerető tankönyvek és népiratok kiadásának szükségességét a Szent István Társulat figyelmébe. Ezt a javaslatot a nagygyűlés elfogadta s így e határozat végrehajtásaként az Országos Katolikus Szövetség ártirt a Szent István Társulat Igazgatóságához.

A Marianum kibővítése. Alig pár éve épült fel Kolozsváron a legmodernebb és leghigiénikusabb s Magyarországon is páratlanul álló leánynevelő intézet, a Ferenc József-uti Marianum s már is szűknek bizonyult a nagy számban jelentkező növendékek befogadására. A nagyszabású nevelőintézet kiváló igazgatója, Hirschler József dr. praelátus plebános épen azért az intézet kibővítését határozta el. Az épület hátsó részét a jobb szárny meghosszabbításával 300 ezer korona költséggel kibővítik. Ebben a részben lesz elhelyezve az internátus. A kibővítési munkálatokat már megkezdtek s szeptember hó elsejére teljesen készen fog állani.

A sz. Ferenc-rendi nővérek nagyszabású tan- és nevelőintézete 50 éves fennállásának emlékére 1914. évi május 3-án az intézet dísztermében örömmünnet rendez az igazgatóság.

Április 30-án, május 1-én és 2-án: Lelki gyakorlatok a volt növendékek számára Mester János Jézus-társasági atya vezetésével.

Május 3-án délelőtt 9 órakor. Hálaadó istentisztelet. Tartja gróf Majláth Gusztáv Károly dr. erdélyi püspök ur ő excellenciája.

Május 3-án délelőtt 11 órakor: Jubileumi ünnepség. I. Kéler B.: „Ünnepi nyitány” 8 kére. Előadják Bokor T., Kisantal M., Gotthárd M. és Tinkl I. képzőintézeti növendékek.

2. „Az intézet 50 éves történetének vázlata”. Felolvassa dr. Bilinszky Lajos igazgató.

3. Flotow: „Márhá”-jából vonósnégyes. Előadja a képzőintézet zenekara.

4. „Üdvözlő beszéd”. Mondja Tordai Graill Erzsébet, az Erzsébet nőiskola tanárnője, az intézet volt növendéke.

5. Pablo de Sarasate: „Cigánydalok”. Hegedüli Cservinka T. képzőint. növ.

6. Engel: „Áldjon uram ég és föld” 3 szólamu karének. Előadja a képzőintézet énekara.

7. Székely: „Magyar rapszódia”. Zongorán előadja Kroll E. képzőint. növ.

8. Erkel: „Bánk Bán”-jából kardal vonósnégyes kísérettel. Előadja a képzőintézet ének- és zenekara.

Május 3-án délután fél 5 órakor: Az ifjúsági Mária kongregáció diszülése.

1. Liszt: „Rapszódia” 8 kére. Előadják Bokor T., Kisantal M., Gotthárd M. és Tinkl I. képzőintézeti növendékek.

2. „Mária leánya a társadalomban”, beszéd. Mondja herceg Hohenlohe Károly Egon prépost, főesperes-plebános.

3. „Ave Maria” 3 szólamu karének. Előadja a képzőintézet énekara.

4. Ascher: „Concordantia”, vonósnégyes. Előadja a képzőint. zenekara.

5. „A kongregánista tanítónő”, beszéd. Mondja Balázs Ferenc praelátus-kanonok.

6. Meier: „Immaculata” 3 szólamu karének. Előadja a képzőint. énekara.

7. „Zárószó.” Mondja gróf Majláth Gusztáv Károly dr. erdélyi püspök ur ő excellenciája.

8. André: „Előre!” vonósnégyes. Előadja a képzőint. zenekara

Május 3-án este fél 8 órakor:

„Quo Vadis” Sienkiewicz világhírű regénye a vértanuk korából. Mozgóképek az intézet dísztermében.

A ditrói kath. ifjúsági egyesület elnökétől következő sorokat kaptuk: „Ha arra gondolunk, hogy az egész országban mily meleg lelkesedéssel állanak legjobbjaink a magyar ifjúság érdekében szolgálatába, s hogy az ifjúság apostolai és ügybuzgó vezetői — igaz, sokszor nagy áldozatok árán — mily szép eredményeket tudtak eddig is fölmutatni: — szívnünk eltelik fájdalommal, mert a mi székely ifjúságunk sorsa jut eszünkbe. A dicső multu, nemes vérű, erős székely nép szemünk láttára gyöngül, halad a pusztulás felé. S a székely ifjúság? Vértét megrontotta a rokonszülők összeházasodása, lelke mintha irtóznék minden nemesebb ambíciót kiváltó vállalkozástól. Neki a „hegy alulról, erdő távolról, templom kívülről, kocsma belülről szép.” Mással is lehet elmaradt, romlott ifjúság, melyet méltán érhet talán Vörösmarty vádja, hogy „nem káromkodik, de nem is imádkozik: azzal az Istent, ezzel az ördögöt bántaná meg”. De ugy értem, hogy nálunk szomorubb a helyzet; a mi ifjainknál Vörösmarty szava hízlegesszámba megy. Általánosításaimért többek részéről esetleg szemrehányás érhet; s megvallom, szomorú tapasztalataim csak a csikmezei Ditróból indultak ki, s ide térnek vissza. Am, ha az a kép, melyet magamnak a székely nép ifjairól alkottam, inkább csak az elhanyagolt ditrói ifjúság reménytelen képe, akkor csak annál nagyobb jogom van a székely ifjak barátainak szívét a mi ditrói ifjúsági Egyesületünk számára különös módon megnyerni, s magas erkölcsi és anyagi támogatásukat bizalommal kérni. (Alapító tagsági díj: 20 korona, pártoló tagság három évre 6 korona.) Egyesületünknek vannak miniszterileg jóváhagyott alapszabályai, de nincs semmi egyebe, se pénze, se helyisége, s ezek nélkül lehetetlen a székely földműves ifjúságot közhasznú ismeretek terjesztésével s egyéb tisztességes szórakozások nyújtásával a korszmázástól s a züllés útjáról elvonni s ehelyett egyesületünk kebelében erkölcsös és hazafias szellemben üdvösen foglalkoztatni. Egyesületünk nem mai keletű, de azért rám, új elnökére, mégis csak az uttörés kemény munkája vár. S bármily szépen mondja is Arany János, hogy „uttörőnek bukni is érdem”, de azért remélni szertném, hogy a jó Isten és nagylelkű pártfogóink segítségével nehéz vállalkozásomban ily „érdemszerzéstől” meg leszek kimélve.

Ditró, 1914. április hó 19-én.

Dr. Floznik György,
egyesületi elnök.

A világegyházból. A katolicizmus az új világrészeken:

	Amerika.	
Argentina	— — — —	7,050,000
Bolivia	— — — —	2,180,000
Brazília	— — — —	21,000,000

Brit gyarmatok	— — —	3,355,358
Chile	— — —	3,350,000
Columbia	— — —	4,800,000
Costa rica	— — —	, 383,000
Cuba	— — —	2,200,000
S. Domingo	— — —	- 660,000
E cuador	— — —	1,500,000
Egyesült Államok	— — —	16,239,584
Francia gyarmatok	— — —	442,000
Guatemala	— — —	1,961,261
Haiti	— — —	1,500,000
Holland gyarmatok	— — —	67,023
Hondures	— — —	550,000
Mexiko	— — —	13,533,013
Nicaragua	— — —	590,000
Panama	— — —	267,736
Peru	— — —	4,359,550
S. Salvador	— — —	1,151,569
Urugua	— — —	1,137,560
Venezuela	— — —	2,673,841
Amerika összesen:		92,144,396
Ausztrália:		
Ausztráliai gyarmatok		7,950,000
Brit gyarmatok		1,184,509
Francia gyarmatok		51,829
Holland gyarmatok		65,154
Német gyarmatok		36,341
Ausztrália összesen:		9,287,833

A nagyenyedi Oltáregyesület javára dr. Cholnoki Jenő, kolozsvári tudományegyetemi rendes tanár, a nemzetközi földrajzi társaság kiváló alelnöke, a városháza dísztermében tudományos előadást tartott a Szentföldről vetítőképek kísérete mellett. A kultur-geographiai szempontokat felölelő, magas színvonalon álló, élvezetes előadást, amelynek frappáns része volt a tudós professzor mély vallásos meggyőződéséből eredő ezen kijelentése: „hogy csak éretlen ember nem hisz Istenben”, városunk intelligens közönségéből mintegy 180-an hallgatták végig élénk figyelem mellett. A kultur előadás ugy anyagiilag, mint erkölcsileg kitünően sikerült. Férfiak és főképen tanárok igen szép számban jelentek meg az előadásnál. Az előadás végén Rada György plebános, az oltáregyesület nevében megköszönte a professzor urnak fáradságos munkáját, mit a közönség zajos tapsa is helyeslőleg hagyott jóvá.

Érdekes ügyben kértek fel bennünket. Az egyik: „A most épülő templomunk főoltárára szükséges volna egy Assumptio B. M. V. kép . . . szeretném, ha egy jó ember megajándékozna vele. A méretek 250—150 cm.” Aki jól akar tenni, ime itt az alkalom. A másik: „Nem tudna-e templomom számára egy már használt palástot szerezni?” A szerkesztőség erre nézve a kérdezősködőknek szívesen megjelöli az illető helyeket.

Marosvásárhely közgyűlése. Marosvásárhelyről jelentik: A város törvényhatósági bizottsága április 18-án Bernády György főispán elnöklésével tartott rendes közgyűlésén tárgyalta a pénzügyminiszternek a földgáz ügyében a város közönségéhez intézett leiratát. A gyűlés elhatározta, a földgáznak a városba való bevezetését és a város polgármesterét bízta meg a további tárgyalás megtartásával. Ezután megválasztották a középonti választmány tizenhét tagját. A választáson a munkapárti lista győzött.

Jubiláló főjegyző. Szép ünneplésben részesítette Petrozsényi községe és Hunyad vármegye jegyzői kara Varjassy Istvánt, Petrozsényi főjegyzőjét, aki már negyven esztendeje működik a községi közigazgatás élén. Varjassy huszonöt év óta Petrozsényi főjegyzője és azóta ennek az exponált nemzetiségi községnek fölvirágoztatása érdekében érdemes tevékenységet fejtett ki.

Köszönet. Alsócsernátonból írják: A békességnek szent ünnepe a husvét az alsócsernátoni rk. hitközségnek kellemes meglepetést hozott. Dr. Zakariás Istvánné az Ur Jézus hajléka iránt táplált meleg szeretetének szép tanujelét adta ez alkalommal is; amennyiben kis templomunk oltárát, szószékét, Jézus szentszive és a Boldogságos szűz szobrának alapzatát igen szép kivitelű és értékes selyem takaróval díszítette fel. Nem hallgathatom el, hogy a mult évben is e nemes lelki urnő szegény templomunkat I. albával, I. superpeliciummal és egy pár kék minisztrans ruhával ajándékozta meg, s a két oltárkönyvtartó is az ő áldozatkészségének a bizonyossága.

A légy szaporasága. A legyek nagymértékű szaporasága köztudomású, úgy, hogy általános az a meggyőződés, hogy talán az egész állatvilágban egyetlen más állat sem tudja a fajtája fentartását és maradását biztosítani úgy, mint a légy. És bár a közhit ebben a dologban nagyon jól van tájékozva, mégis meglepően érdekes és nagy figyelemre tartalt számot O. Howard angol tanár ama tanulmánya és számítása, amit a legyek életéről és szaporaságáról végzett s amelynek eredménye a modern higiénie szempontjából egyenesen megdöbbentő Howard professzor ugyanis megállapította, hogy a nőnemű légy egymásután négy csomó petét rak le, egyenkint 120 kikelő tojáspetével, vagyis minden egyes ilyen lerakott petecsomóból 120 légy kel ki. A fiatal legyeknek kifejlődésükre tíz napra van szükségük; ebből pedig az a következtetés, hogy az a légy, amelyet — mondjuk június elsején kezdünk megfigyelni, az idők folyamán a következő szaporaságra képes:

Június 1-én 1; június 10-én 480; június 20-án 47600; június 30-án 6912000; július 10-én 896440000, július 20-án 84252800000.

Június 1-től tehát szeptember végéig egy légyből már 84,742,977,242,880,000,000 légy lehet. Oly szám ez, amit már kimondani sem lehet. Ekkora veszedelem fenyegeti tehát a légy révén a közegészséget, mivel hogy köztudomás szerint a légy a legjobban ragályterjesztő. Feltéve, hogy minden légy átlagosan csak félcentiméter hosszú, — ha elképzeljük a több mint nyolcvannégy quadrillió legyet egymás mögött libasorban felállva, — akkor kilométerekben kifejezve is olyan számot kapunk, amely husz zéróval végződik és ez a légyraj — ha a földön el akarnók helyezni — éppen egy trilliószor övezhetné körül az aequatort. A légy szaporaságában rejlik a légy veszedelmessége s ezért nem tanácsolható eléggé, hogy a legyek irtására mindent kövessünk el. Mert még így is több marad belőle a kellenél.

Hogyan leszünk öregek. Egyetek hagyját! Ez a legújabb amerikai életelv.

Hetty Green milliomosnő állította fel azt a teóriát, aki öregkora dacára még most is igen jelentős szerepet játszik az amerikai közéletben. A napokban érte meg 78-ik születésnapját s ez alkalomból természetesen megterjülvolt. A főkérdés az volt, hogy minek köszönheti magas korát és viruló egészségét. Hetty Green csak ennyit válaszolt: Én egész életemben hagyománytáplálkoztam. Ennek köszönheti életerejét és frissességét. Szerinte a hagyma megöli az összes betegség okozó bacillusokat. Csak ez és semmi más? — kérdezte a riporter. „Dehogyan” — válaszolt a milliomosnő — „ez csak a főprincipium, de szükséges más is az egészséges és hosszú élethez: elősorban a gondtalanság, másodsorban az Istenbe vetett megnyugtató bizalom. Nem szabad boszankodnunk, ez szintén sokat jelent az egészséges élet szempontjából. Egyszerűen éltem mindig, magam jártam még a piacra is. Ételeim között sohasem hiányzott a hagyma, aminek gyakori élvezetét szüleimtől örököltem. A legtöbb ember azért hal el korábban, mert tulsokot eszik és tulkeveset dolgozik.”

Székelyek az Alföldön. A mult évi árvízkatasztrófa leirhatatlan gazdasági nyomorúságba döntötte a Székelyföldet. A székelyföldi kirendeltség a katasztrófa után községenkipt, házról-házra járta be a kársújtottakat és mindjárt az első időben megállapította, hogy nem pillanatnyi segítségről, hanem tervszerű munkával, a nyomorúságba jutott nép gazdasági fel-emeléséről van szó. A társadalomhoz intézett felhívás azzal a hásszal jár, hogy ez ideig négyezer székelyt helyezett el magyarországi birtokos részben munkásként, részben éves cselédnek. Az éves cselédnek állott székelyek egy-két év múlva bizonytalannal újra visszatérnek kis gazdaságukba és újra tanusítják, hogy minden kárból van valamelyes haszon, mert fejlettebb gazdasági kulturát visznek bércecs hazájukba. Igen sok székely cseléd van Csekonics, Serényi, Mikes és a Kégl féle nagy uradalmakban. A társadalom érdeklődése azonban még mindig élénk. Leginkább a bekövetkező tavaszi és nyári időre való munkásokat kívánja sok birtokos a Székelyföldön az árvízszújtotta lakosság köréből biztosítani. A kirendeltséget, amidőn e részben a gazdaközönség rendelkezésére áll, az a cél vezeti, hogy a székely aratók a magyar Alföldön, ahol előbb érik a buza, arassanak le, azután menjenek haza a magukéatratni. Így történt ez a mult évben is, ahol az árvíz és égháboru előbb náluk le nem aratott. A székely kirendeltség működése valóban nem dicsérhető eléggé, hiszen az itthon tartott négyezer székely bizonytalannal már régen Romániában vagy Amerikában keresné megélhetését.

A mai cselédek. A nagysága találkozik a piacon a régi cselédjével, aki egy ismerőshöz ment el szolgálni.

— Julcsa, — szólítja meg — hát a Kovácsné öngagsága mindjárt felfogadta magát, mihelyt megtudta, hogy nálam szolgált?

— Igen, — felelte Julcsa, szélesre huzva a száját. — Azt mondta, hogy aki a nagyságánál két hónapig szolgált, annak — angyalnak kell lenni.

Legnagyobb ellenségünk. 1. A mi a borban, sörben likörben és pálinkafélékben részegítő: az a szesz. A bódító mérgek közé tartozik.

2. A szesz folyadék mihelyt a gyomorba ér, gyorsan terjed a test egész szervezetében s rombolólag hat a vér sejtjeire. Egy evőkanálnyi tiszta szesz hirtelenében beadva, megölheti a csecsemő gyermeket.

3. Aki szeszese italt iszik, rontja a testi szerveze lényeges részeit: az agyat, szívet, gyomrot, vesét és májat.

4. A szesz folyadék akadályozza a test fejlődését; a szesz folyadékkal élő gyermek a növéseben visszamarad; arcbőre elveszíti üdőségét; nem izlik neki a tápláló étel; alvása nyugtalan lesz; hallása, látása meggyengül.

5. A szesz ital akadályozza az elme fejlődését, feledékeny, pontatlanná, figyelmenlenné és tünnyává tesz.

6. A szesz folyadékkal élő nem hallgat a jó tanácsra, érzéketlenné lesz; akaratát meggyengül, káromkodásra, veszedelmesre, lopásra és erkölcstelenségre hajlandó.

7. Aki testileg és lelkileg egészségesnek akar maradni, az ne szokják semmiféle szesz italhoz, mert attól meggyengül a gondolkozó, számító és belátó képessége és az embert megdöngölyösít, testének és lelkének ártó cselekedeteket ingerli.

8. A pénz, amit szesz italra adnak az emberek: kidobott pénz. Mert a szesz italok nem táplálnak, erőt nem adnak, sem meleg, a szomjúságot nem csillapítják.

A nagyszebeni prépostság.

Irta: Adorján Károly.

Egyházmegyénknek tartozunk azzal, hogy mutlját tisztázzuk. A nagyszebeni prépostság, melynek titulusát a minap nyerte el újból erdélyi pap, valamikor Erdélyben szervezett intézmény volt. Korán keletkezett s körülbelül két századig összefogó szerve volt a szebenvidéki szász telepéseknek. Gyakran élben állott az erdélyi püspökkel, néha a szebeni plebániával is. Történetét, viselőit ismerni érdekes egyháztörténelmi probléma; bennünket, erdélyieket pedig különösen érdeklő kérdés.

I. A prépostság keletkezési ideje az első nyílt probléma. Eldöntése vajmi nehéz Alapítólevél nincs a kezünkben; más kérdés, hogy valamikor meg lesz-e? A prépostságot megerősítő pápai bulla 1191 december 20-án kelt. ¹⁾ Az alapításnak tehát elezött kellett történnie. 1189-ben Gergely apostoli követ úgy beszélt a nagyszebeni prépostságról, mint fennállóról, tehát még előbb kellett keletkeznie. És ezt az időt a pápai megerősítés utáni történetekből közelebb is meghatározhatjuk. Adrianus erdélyi püspök és a pápailag megerősített P. szebeni prépost között joghatóságiból eredő viszály támadt.

„Tekintve a területet — írja Ortway Magyarország egyházi földleírásában (58 l.) — melyen Erdélyben a szászok letelepedett, a jogviszályok elmaradhatatlanok

voltak.” A letelepült szászokat mindketten alattvalóknak szerették volna tekinteni. Az ügy tisztázódott s később azt is fogjuk látni: kinek a javára. Elég annyit megjegyeznünk, hogy az itt szereplő Adrianus erdélyi püspök 1181-től valószínűleg 1202-ig szerepelt. ²⁾ P. nagyszebeni prépost pedig ebben az időben csak első vagy második lehetett a prépostság birtokában. Innen nagy valószínűséggel következik, hogy a szebeni prépostság alapítási éve 1173 (III. Béla uralkodásának kezdete) és 1181. közé eshetett.

Az 1173-ik év, vagy III. Béla uralkodása kezdetének felvétele nem önkényes. Tisztázása, helyesebben megokolása már a prépostság alapításába tartozik.

Történetirónk abban sem egyeznek meg, hogy ki alapította a nagyszebeni prépostságot. Lányi-Knauz Magyar egyháztört. I. 373. lapján azt mondja, hogy „Szebenben (erdélyi szászföldön) II. Gejzának flandszász gyarmatosai között III. Béla alapított prépostságot, mely az erdélyi püspök hatóságától ment vala.” Szilágyi ³⁾ és Fessler ⁴⁾ szintén ezen a nézetben vannak. Ortway ellenben azt tartja, hogy „az erdélyi pusztaságnak betelepítése II. Géza alatt történt, de maga a prépostság valamivel később, III. Béla idején, mindenetre 1189 előtt létesült.” ⁵⁾ Balus szerint a prépostság III. Béla király idejében alakult meg ⁶⁾ és Cherrier szintén e mellett foglal állást. ⁷⁾ Az igazság mindenestre az utóbbiak részén van, mert II. Géza alatt nagy szabadságokat nyertek a flandok és ha azt akarták, hogy az erdélyi, vagy a milkovai püspökök ne veszteljenek jogaikat, „községi szabadságmaikat” ⁸⁾ akkor nekik kellett gondoskodni azok biztosításáról. És ők gondoskodtak is a prépostság alapításával. Így már nem félhetek, hogy papválasztási tizedrészi jogokkal rendelkező egyházközségeik valamelyik püspöki, tehát idegen főhatóság alá kerülnek. Ezen tényállást még egyebekből is fogjuk látni a prépostság története folyamán. Elég az hozzá, hogy az 1173-ik év=fölvétele nem önkényes. A szászok III. Béla alatt alapították a prépostságot és az alapítás idejét joggal tettük 1173. és 1181. közé.

A szászok Flandriából és a közép Rajna vidékéről jöttek Erdélybe. ⁹⁾ „In illo solo deserto” telepedtek meg, „quod gloriosae memoriae G. Rex Flandrensibus concessit.” ¹⁰⁾ Balics egyházi történetirónk tüzetesebben szól a bevándorlás irányairól, de — kérdés — mennyi benne a valóság. Annyi bizonyos, hogy II. Géza szívesen fogadta, III. Béla pártolta őket és nem gördített akadályokat a nagyszebeni prépostság felállításának útjába; sőt! igyekezett azt megerősíteni. Ezt III. Coelesztin pápának 1191. dec. 20-án keltezett megerősítő okirata bizonyítja: „eam (sc. praeposituram Cibiniensem) authenticis scripto carissimus in Christo filius noster B. (Béla III.) illustris rex Hungariae studuerit communitate, quam etiam dilectus filius noster Gregorius sanctae Mariae in porticu diaconus Cardinalis tunc apostolicae sedis legatus, privilegii sui munime roboravit.” ¹¹⁾ Ebből világos a prépostság megerősítése, de nem világos annak jogköre.

Adrianus erdélyi püspök és P. sze-

beni prépost között éppen e jogkör miatt támadt az összetűzés. Egyik sem szerette volna a szászok fölötti joghatóságot. Különösen akkor nem szerette volna, mikor a szász nép új és bő jogaival számottevő elem volt Erdélyben. Tudta és érezte ezt a szebeni prépost s nemkülönben éreznie kellett az erdélyi püspöknek is. Egyébként a szebeni prépost jogköre azon plebániákra terjedt ki, melyeket a pápai tizedjegyzékek felsorolnak. Ezeket részletesebben Ortway „Magyarország egyházi földleírásában” 62—63. lapokon.

1.) Fejér: Codex Dipl. II. 200—251. e.

2.) Temesvári: Sries epp.

3.) Szilágyi: Erdélyország története I. 30 l.

4.) Fessler: Die Geschichte d. Ung. I. 232 l.

5.) Ortway: Magyarország. egyházi földleírása XIV. sz. elején 57 l.

6.) Balics: A rom. kath. egyh. tör. Magyarország. sz. 77 l.

7.) Cherrier: A nagy tört. 97 l.

8.) Ortway i. m. 58 l.

9.) Balics: i. m. 76 l.

10.) Fejér: i. m. II. 250 l.

11.) Fejér: i. m. II. 277 l.

Szerkesztői üzenetek.

G. I. Udvarh. Látogatásának itt mindig nagyon örülünk; de bucsulátogatásra hála Istennek szükség nincs. Még nem jött rá arra, hogy mindig ellenkezője szokott igaz lenni annak a mit az újságok hirdetnek.

A kiket illet. Mindazoknak, kik névnapom alkalmából szíves sorakkal felkerestek, ez utolmondok hálás köszönetet.

Sz. B. A hitközségi adót püspöki rendelet folytán is köteles fizetni. Itt is fizeti minden egyes pap; tehát kegyednek is kell fizetni.

IRODALOM

A Regnum Marianum bájos gyermek-lapjának a Kis Pajtásnak husvéti száma úde tavaszi hangulattal köszönt be. Az első oldalon a feltámadás szent titkát magyarázza kis olvasóinak. Világjáró Domokos Döme folytatja tripoliszi utjáról írott levelét. 6 tréfás képen egy kis fiú tudás-szomjának kudarcát mutatja be. Lónyay Miklós az ébredő Városligetéről mesél és a gyermeket elvezeti a liget minden érdekes és mulatságos helyére. Krónikás nagyapó Nemes Oldal Bemde fogárol mond el egy tréfás történetet. A regénymellékleten Gombos Albin befeczeji Hájas Muki robinzonkódásáról szóló regényét. A leány olvasók számára G. Miklósy Ilona Rózsika története címmel egy kis leány meghatározó életét írja le sok finomsággal és érdekességgel. Ezenkívül számos érdekes apróság és gyönyörű illusztrációk teszik teljessé e kitérő szerkesztett kis lap legutóbbi számát. A gyermeklélek szépségének megnyilatkozásai a kis pajtások tárlatában közölt apró rajzok, versikék. Ezek és Matyi postája bizonyítják azt a meleg viszonyt, mely a szerkesztő és a kis olvasók között fennáll. Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivatal, (Budapest, VII. Damjanich-utca 50.) Előzetési ára egy évre (20 szám és regénymelléklet) 4 korona.

Magyar Kultura. Társadalmi és tudományos szemle. (Megjelen havonként két-

szer: 5-én és 20-án. Évi ára 12 korona. Budapest, VIII., Horánszky-utca 20. sz.) Legújabb száma most jelent meg gazdag és változatos tartalommal.

Népoktatási közérdek. Kétségtelen, hogy népoktatásunk igazi közérdeke: hiánytalan és fennakadás nélküli közgazgatásának biztosítása. E fontos és nagy jelentőségű cél szolgálására hivatott, Gyerkes Mihály székelyudvarhelyi áll. igazgató tanító „Népoktatási Közérdek Kiadványtára”; melynek megjelenés alatt álló és árjegyzékében részletesen ismertetett kötet könyvei: A tanítók illetményei; A Népiskola Tanulmányi Rendje; A Népiskola Adminisztrációja; Tanítói Államsegély Kérvény és Mellékletei; Ovodai Utmutató; Társadalmi Tevékenység; Népoktatási Közérdek: gondos utánjárással összeállított szakmunkák, mindenik világos és biztos utmutatást adó vezérfonal a népoktatás egyes részleteiben, ellátva mintafogalmazványokkal és a szükséges összes mellékleti nyomtatvány irlapokkal. Igazgató-tanítók, iskolaszékek és gondnokságok, óvodai felügyelő bizottságok igen hasznos segédeszközöket, utmutatókat nyernek ezen kiadványok szükségeltető példányainak megrendelésével. Pár-

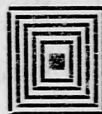
toló figyelmébe ajánljuk azokat az érdekelteknek.

Érdekes lap indult meg nem régeiben a fővárosban, olyan, amilyenre már régen lett volna szükség. Hogy miért nem volt eddig, oka talán az, hogy az összefogás, egyesülés, trust és szakszervezetek korában a maguk munkája után élő nők rétege az a futó homok, amelyet legnehezebb lekötni. A Kat. Háziasszonyok hatalmas testületének sikerült e réteget megközelíteni szövetségi organumának, a Mi Lapunk"-nak mellékletével, a hasoncimű A Mi Lapunk, Dolgozó Nők Lapja melléklettel, amennyiben minden szövetségi tag amint megkapja lapját, a mellékletét odab adja környezetének: cselédjének, bejáró munkásnőnek, szóval a nép asszonyainak. Micsoda töretlen szüz föld ez a közönység! Hogy habzsolják a nekik szóló egyszerű, magyaros, tiszta levegőjü elbeszéléseket, mert hát legyen bár szó takarósságról vagy nagy takarításról, szellőztetésről vagy nyelves cseléd bűnhődéséről, leánykereskedelemtől, vagy az alkohol veszedelméről, mindig regényruhába bújtatja az ügyeskező szerkesztő: özv. Báthory Nándorné, feldisziti szerelemmel és a végén a java mind férjhez megy, a

rossza pedig hoppon marad! Az ország előrelátó asszonyai kapva-kapnak e jó nevelési eszközön és tömegesen fizetnek elő évi 2 koronával, a kéthetekenként megjelenő A Mi Lapunk Dolgozó Nők Lapja mellékletére. (Budapest, VIII. Mária-utca 7.) A főlag, mely havonként egyszer jelenik meg és a nőkérdés a vele kapcsolatos szociális mozgalmakkal tárgyalja, valamint a Kath. Házi Háziasszonyok Orsz. Szövetségének és a Kath. Tisztviselőnők és Kereskedelmi Alkalmazottak Orsz. Egyesületének hivatalos közleményeit adja egész évre 2 korona, a melléklettel 3 korona.

Megbízható kath. cég!

Ruzsinszky Béla
oltárépítő
PÉCS, Tábort-utca 4. sz.

Géperőre berendezett műintézetében olcsón készít bemutatott rajzok szerint oltárt, szószéket, padokat stb. Szállít teljes templomberendezést és elvállal régi oltár és szószék aranyozását és szobrok színezését.

Most jelent meg!
A JÉGVILÁG - A SARKKÜTATÁSOK TÖRTÉNETE

Iria dr. CHOJNOKY JENŐ egyet. tanár.

Temérdek képpel illusztrált kötetünk a tudomány vértanúinak, a Polusok meghódításáért évszázadokon át folytatott, emberfeletti harcát ismerteti. A szerző maga is híres világutazó és tudós. E nagy értékű írásában élénk tárja azoknak a nagy hősöknek — Hudson, Franklin, Scott — megrázó drámaikat, amelyek az örök fagy misztikus körében lejátékoztak. Ez az első magyar munka, amely az északi és déli Sark meghódításának történetét adja.

A gaadagon illusztrált kötet ára 6 korona s megrendelhető lapunk kiadóhivala utján.

54-2-10

Fehér vászon- és lenrongyok bármily mennyiségben vétetnek:
Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

FRANCIA - OLASZ NEMET - ANGOL
VILAGNYELVEKET
MAGYARUL TÁJÉKOZTATVA
tanító nélkül
SCHIDLOF DE 1000 SZÓ
MÓDSZERÉVEL
AZ EGYES NYELVTANOK 10 FÜZETBEN TELJESEK A 60F.
DISZES VÁSZONMAPPÁBAN 12K.
EGYBEGYÚJTVA 24K.
KAPHATÓ:
SCHÄSER FERENCZ
papírkész., Gyulafehérvár.

SUHR KÁROLY MŰKERTÉSZ
Gyulafehérvár.

A tavaszi rózsaidény beáltával kiárusítok 3000 drb. legkülönbözőbb fajtájú és színű ojtott nemes

RÓZSATÖKET

valamint mindenféle virág és veteménypalántákat kertek és csoportok részére a legolcsóbb árakban.

46-6-6

SZABÓ AURÉL egyháziruha készítő
BUDAPEST—KELENFÖLD.

Őskeresztény
(antik. penula)

alakú miseruhák árai az öt részzel

- Félselyem damasztból paszomántból készített keresztrel és selyem himzett J. H. S.-el arany paszománttal 40.— K
- selyem „ 45.— K
- Külön szövött elő és hátkeresztrel könnyű tisztaselyem damasztból arany paszománttal 50.— K
- selyem „ 56.— K
- Négyszeresen aranyozott paszománttal 62.— K
- Selyem himzéssel 80 koronától feljebb.

MEGTEKINTÉSÜL

ŐSKERESZTÉNY VAGY BORROMAUS CASULÁT ÉS PULVALÉT IS KÜLDÖK de ezen esetben kérem a ruha színét és az árat, amibe kerülhet közölni.

Szállítok azonkívül bármily elképzelhető egyházi ruha és fesherneműt, úgy-szintén egyházi szereket.

A LEGOLCSÓBB CÉG.

HINGER JÓZSEF

asztalos mester Gyulafehérvár.
Széchenyi-utca 10. szám (sajál ház),
a Jickeli-féle vasraktárral szemben.

Tervrajzok
díjtalanul
készíttetnek

Készít: épület munkát, festett, masszív, founéros butormunkát, portále és boltberendezést, ugyszintén javításokat is elfogad. Szállít és lerak tölgy és bükkparkettát. Árjegyzék szerint irodai, vendéglői és ebédlöszékeket, tükröket méret szerint. — Raktáron tart minden fajta fakoporsókat is.

Szolid árak!

Szolid árak!

Elkísér-
letes pontos
kiszolgálás.

8* 17—52

A plebániáknak és lelkészi hi-
vataloknak szükséges összes

EGYH. NYOMTATVÁNYOK

kaphatók a Püsp. Lyc. Könyv-
nyomdában Gyulafehérvárt.

Naponta
friss
élesztő!

LABUD JÓZSEF

(ezelőtt özv. Lakner Antalné)
GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR
(a városháza szomszédságában.)

Sütőde és lisztraktár

Ajánlom elsörendü friss süteményeimet, u. m. tejes és vajas kiilit, sós kiilit, sós fonatot, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet. Dusan felsze-
relt lisztraktáromban házi kenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet, melyek kizárólag csakis a hírneves NEUMANN TESTVÉREK cég aradi gőzmalma örleményei.

Naponta
2-szer
kenyer-
sütés.

Jugyon
ADUNK
HASZNÁLTRA
MŰVÉSZI KIVITELŰ TŰZ ÉS
RETŐRESZEMES ÚJ PÁNCÉL
TAKARÉKPERSELYT
BARKINEK
Jugon
PESTMEGYEI
TAKARÉKPÉNZTÁR
BUDAPEST, KÖTŐ U. 8.

Réz és vasbutorok, háló, ebédli, kórházi és kerti berendezések, sodronyágybetétek, kocsiülések, lószőr és afrik madracok, divánok, rézkarnisok, ablak-róletták, redőnyök, mosdóasztal és mosdó készletek, szoba kloset, fa- és széntartók, kályhaellenzők, tüzelő-készletek, ruha-fogasok, patkány és egérfogókat leg-
jutányosabban szállít:

GARAI KÁROLY
RÉZ- ÉS VASBUTOR KÉSZÍTŐ
ARAD
JÓZSEF-FÖHERCEG-U. 11.

Legnagyobb
esetleges
nyeremény
EGY MILLIÓ
márka.

Szerencse-
értésítés.

Legnagyobb
esetleges
nyeremény
EGY MILLIÓ
márka.

Meghívás

a hamburgi állam által garantált sorsjáték
nyeremény esélyességhez
való részvételre, melynél

13 millió 731,000 márka

feltétlenül mind nyereség ki lesz sorsolva.

Ezen sorsjáték, a magas kormány határozata foly-
tán, tökélemelés által nagyban javult, minél átlag az
összes nyeremények körülbelül 40%-os emelést mut-
atnak, úgy hogy a világnak egyetlen-egy sorsjáték
ily előnyös nyereségi eshetőséget nem nyújt.

Az eddigi legnagyobb nyeremény szerencse esetében

600.000 márka

most már

EGY MILLIÓ MARKÁRA

emelkedett. Az esetleges legmagasabb nyeremények,
valamint a jutalomdíjak és főnyeremények:

1,000,000 márka

900,000 márka	305,000 márka
890,000 " "	303,000 " "
880,000 " "	302,000 " "
870,000 " "	301,000 " "
860,000 " "	300,000 " "
850,000 " "	200,000 " "
840,000 " "	100,000 " "
830,000 " "	90,000 " "
820,000 " "	80,000 " "
810,000 " "	70,000 " "

azonkívül sok nyeremény a **60,000, 50,000, 40,000, 30,000, 20,000, 10,000** márkával kerülnek sorsolás alá.

A sorsjáték összesen 100,000 sorsjegyből áll,
amelyek közül **56,020** szám — **tehát több a felénél** —
7 húzás folyamán fokozatosan okvetlen ki lesz-
nek sorsolva.

Az 1-ső sorsolásra szóló sorsjegy ára:

Egy egész sorsjegy 10 M. (12 K.)	Egy fél sorsjegy 5 M. 6 (K.)	Egy negyed sorsjegy 2.50 M. (3 K.)

A hivatalos államczimmerrel ellátott sorsolási ter-
vezett, mely a következő sorsbuzás betétei vala-
mint a teljes nyereményjegyzék tartalmazza, kívánatra
ingyen és bérmentve küldöm.

Sorsolás után minden résztvevő megkapja a nye-
remény jegyzéket.

A nyeremények az állami szavatolása mellett
közvetlen a sorsbuzás után kifizettetnek.

Megbízásokat kérem azonnal, legkésőbb

Május 1-éig

**Samuel Heckscher senr., Bankgeschäft
in Hamburg (No 1000)**

..... Itt levágandó,

Rendelő-levél Heckscher Samuel senr. bankhá-
sának Hamburg 1000 sz.

Küldjön (egész sorsjegyet a 10 M. 12 K.
címre (fél " " 5 M. 6 K.
..... (negyed " " 2.50 M. 3 K.)

Cím

(csatolva küldöm) meg nem
Értékét (együttal postautalvánnyal küldöm) felelő
(utánvételezendő) törlendő.

51—4—10.

Katholikus családok lapja!

„ÉLET“

Képes heti folyóirat. Előkelő színvo-
nalon szerkesztett szépirodalmi ké-
pes lap. Nem hiányozhatik egyetlen
katholikus intelligens család asztalá-
ról sem. Szerkeszti jeles katolikus
írók gárdája élén Izsóf Alajos. Előfi-
zetési ára egész évre 20, félévre 10,
negyedévre 5 K. Szerkesztőség és
kiadóhivatal, Budapest, VII., Damja-
nich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a
változatos tartalmú, aktuális képek-
ben gazdag folyóiratot közönségünk
figyelmébe s támogatásába.